

La tria

per ANDREU LONCÀ

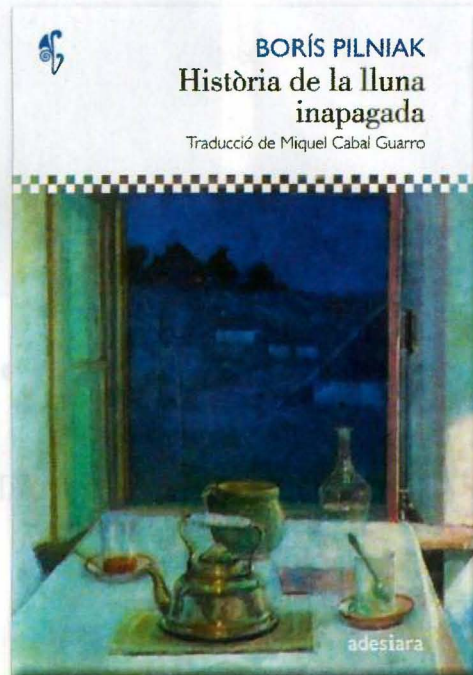

Borís Pilniak

Poques vegades una història està tan ben contada perquè l'entramat del que s'explica sona a veritat i ressona amb un silenci eixordador. Per ara, no cal un tractat d'història de l'estalinisme per saber que Borís Pilniak narra allò que Joseph Stalin no volia escoltar, i tothom sabia. Hi podem llegir entre línies la mort d'Andreu Nin en 1938, més atroç, si això ens ho fa més proper, o la del cònsol soviètic de Barcelona en temps de Guerra Civil, esfumat en la història, o la del personatge Mikhaïl Frunze que Pilniak, al prefaci, s'afanya a negar que en ell es basi la *nouvelle*.

Un pòsit de veritat sobre el poder tirànic, doncs, és la pedra angular del relat. Ressons mentals de *la lucecita de El Pardo*, el ministre socialista que ensorra un banc en temps de la República o la gorja profunda de l'estat, en temps coetanis. No només narra el poder soviètic, també enraona d'altres poders. Borís Pilniak va pagar amb l'ara tan preuada vida tanta gosadia literària. Un jove poeta granadí va pagar amb igual brillant moneda la gosadia d'escriure una recordada oda o romanç a la Guàrdia Civil. La que anomenaven amb espant la generació dels pares "los motoristes".

En la forma literària, el silenci nocturn és eixordador i la lluna impassiblement freda. La ciutat és una

UN PÒSIT DE VERITAT SOBRE EL PODER TIRÀNIC ÉS LA PEDRA ANGULAR D'AQUEST RELAT TRADUÏT PER MIQUEL CABAL

màquina i com a tal es comporta. Tolstoi, el vell i barbut Tolstoi és la única lectura que fa el vell protagonista, el vell comandant Gravílov, el revolucionari que duia tanta gent a la mort en temps de revolució i guerra civil, el llegeix com a guia moral. Les coses que són *comme il faut*.

Els edificis silenciosos del poder: l'Audiència Nacional, per exemple; la renglera de telèfons i de timbres. La troica. Els detalls, la cigarreta esclafada al munt de llapis vermells.

Les fastuoses i meravelloses precisions realistes, el gran Leviatan del poder, però que no corrin els articulistes de l'ABC a blasmar la dictadura soviètica que el mateix tenen en la dictadura franquista, *impassible el ademán*. Algú haurà d'escriure algun relat dels misteriosos accidents d'avió de certs generals colpistes, Sanjurjo, Mola, sense cap Borís Pilniak que n'expliqui la precisa i realista veritat.

Afuada cap a un desenllaç obert, amb els ressons i fonaments dels realistes russos, amb un punt de fuga poètic en la lluna inapagada, traduïda per Miquel Cabal Guarro, davant del qual em trec el barret, és un joell narratiu, per dir-ho en un tòpic rebregat. És, en especial, una novel·la d'una preciosa expressivitat, amb algun cap sense lligar: Què hi pinta un bòlid biplaça reiterat dels herois? Què hi pinta la velocitat en la nit cap als boscos i la neu?

Una vibració del silenci arriba de les pàgines de Pilniak. Una vibració que atura el temps. Preciosos els retrats de metges, que des de molt antic són un gran tema, uns tipus literaris de primera magnitud. Uns secundaris gloriosos.